

Дії правоохоронців при затриманні

При затриманні правоохоронець **зобов'язаний**:

- + **представитися** (назвати прізвище, ім'я та по батькові, посаду);
- + при затриманні за ухвалою суду — **вручити особі копію ухвали суду** про затримання;
- + при затриманні без ухвали суду — зрозумілою для особи мовою **пояснити**:
  - у якому злочині він/вона підозрюється (місце, дата і час вчинення злочину);
  - яким законом (кодексом) і якою саме статтею цей злочин передбачений;
  - на яких підставах особу затримано без ухвали суду;
- + роз'яснити особі права, серед яких найважливіші:
  - зберігати мовчання;
  - мати захисника (адвоката), у тому числі захисника, залученого за призначенням, — гарантовано і безоплатно протягом 2 годин з моменту фактичного затримання;
  - повідомити інших осіб про своє затримання та місце перебування;
- + негайно повідомити про затримання центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги для забезпечення прибуття протягом 2 годин захисника, наданого державою;
- + скласти протокол затримання, копію якого вручити особі під розпис;
- + доставити особу без зволікання до органу досудового розслідування (наприклад, райвідділу міліції).

При затриманні правоохоронець **має право**:

- + застосувати силу, якщо особа чинить опір;
- + за певних обставин одягти наручники;
- + обшукати особу та її/його особисті речі, а у разі наявності ухвали суду — провести обшук житла та іншого володіння у присутності двох або більше сторонніх осіб (понятих);
- + вилучити певні речі й документи, склавши протокол обшуку, огляду й вилучення речей;
- + самостійно негайно повідомити про затримання друзів чи рідних затриманої особи, в разі, коли є підстави вважати, що особа під час такої розмови може зашкодити досудовому розслідуванню.

Факт затримання має бути обов'язково зареєстрованим: про затримання особи (групи осіб) правоохоронець має одразу повідомити телефоном, іншими засобами зв'язку райвідділ міліції або інший орган досудового розслідування. Доки затримання не зареєстроване, особа надзвичайно вразлива, оскільки перебуває поза правовим захистом.

Терміни у цьому буклеті вживаються у такому значенні:

- + **кримінальне правопорушення** — злочин або кримінальний проступок, відповідальність за вчинення якого передбачена законом, зокрема Кримінальним кодексом України;
- + **ухвала суду** — ухвала слідчого судді або суду про дозвіл на тримання підозрюваного, обвинуваченого, для того щоб привести зайого для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу, а саме тримання під вартою;
- + **правоохоронець** — уповноважена службова особа, наділена повноваженнями здійснювати затримання;
- + **орган досудового розслідування** — органи внутрішніх справ (наприклад, райвідділ міліції), служби безпеки, податкової служби, прикордонної служби, прокуратури;
- + **захисник, наданий державою** — адвокат, призначений для надання безоплатної правової допомоги у кримінальному провадженні (тобто здійснення захисту затриманого, підозрюваного, обвинуваченого) центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, за кошти держави.

Статті Кримінального процесуального кодексу України, які детально регламентують здійснення затримання та забезпечення затриманій особі права на захист:

- + статті 176-178, 183, 189-191 — затримання за ухвалою слідчого судді або суду;
- + статті 207-213 — затримання без ухвали слідчого судді або суду;
- + статті 45-54 — залучення захисника.

Надання безоплатної правової допомоги у разі затримання передбачене ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу».

Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги органами досудового розслідування про випадки затримання осіб затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363.

БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА

ЗАТРИМАННЯ ЗА ПІДОЗРОЮ У ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ЗЛОЧИНУ

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Українська Фондація
Правової Допомоги

БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА

Координаційний
центр з надання
правової допомоги

Ця публікація здійснена за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Проекту «Справедливе правосуддя».

затримання за ухвалою суду здійснюється правоохоронцем з метою доставити особу до судді для вирішення питання про обрання запобіжного заходу при наявності обґрунтованої підозри у причетності до вчинення злочину, а також аби запобігти спробам переховуватися від слідства чи об'єктивно перешкоджати йому

затримання без ухвали суду здійснюється будь-ким (у деяких випадках лише правоохоронцем), у виняткових випадках «по живому сліду», **при цьому підозра щодо вчинення кримінального правопорушення має бути обґрунтованою**, тобто базуватися на доказах причетності особи до скоєння злочину

36 годин для доставлення до суду при затриманні за ухвалою суду

12 годин для розгляду справи та прийняття суддею рішення про обрання запобіжного заходу

максимум 72 години з моменту затримання

60 годин для доставлення до суду при затриманні без ухвали суду

Підстави для затримання

Без ухвали суду особу має право затримати:

- + **будь-хто** — під час вчинення (замаху на вчинення) нею/ним злочину або після безперервного переслідування у зв'язку з цим;
- + **правоохоронець** — якщо очевидець (у тому числі потерпілий) або будь-яка сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказує, що саме така особа щойно вчинила злочин, за який передбачено позбавлення волі;
- + **правоохоронець** — якщо особа ухиляється від виконання умов особистого зобов'язання, особистої поруки, домашнього арешту або якщо не внесено заставу за злочин, штраф за який перевищує 51 тис. грн.

Особа вважається затриманою з моменту, коли змушена залишатися поряд із правоохоронцем або у визначеному ним приміщенні (на вулиці, вдома, у районному відділенні міліції тощо). Це не залежить від того, чи утримують особу силою, чи вона добровільно підкоряється наказам правоохоронців.

Затриману особу мають доставити до суду того району або міста, де здійснюється досудове розслідування, або до суду того району чи міста, де вона була затримана.

Якщо протягом 72 годин з моменту затримання особі не вручено вмотивованого судового рішення про тримання під вартою, особа має бути негайно звільнена.

Права та дії при затриманні

З моменту затримання особа має всі **права затриманого**:

- + **не свідчити проти себе**, близьких родичів та членів сім'ї;
- + негайно повідомити будь-кого з друзів або родичів за власним вибором про своє затримання і місце перебування;
- + гарантовано і безоплатно **отримати правову допомогу захисника, наданого державою, протягом 72 годин** з моменту затримання незалежно від статків;
- + у будь-який момент **заявити клопотання про залучення захисника за призначенням** (безоплатно);
- + **вимагати пояснень зрозумілою мовою** щодо причин, обставин затримання, уточнювати незрозумілі терміни;
- + **вимагати перевірки обґрунтованості затримання**.

Права та дії при складанні протоколу затримання:

- + **уважно ознайомитися з протоколом** – слід зауважити, що обмежень у часі для такого ознайомлення не існує;
- + вимагати внесення в протокол або написати власноруч **будь-які зауваження, пояснення, інші важливі речі**, не зважаючи на реакцію правоохоронців;
- + **закреслити усі порожні місця** в протоколі та усі місця, в яких може бути щось дописано;
- + вимагати зазначити або внести самому **усі висловлені клопотання, заяви та скарги**;
- + **відмовитися підписати протокол**, при цьому за бажанням письмово викласти підстави такого рішення.

Протокол затримання є надзвичайно важливим документом, який може суттєво позначитися на результаті справи. Затриманій особі має бути вручена копія протоколу про затримання, яку слід зберігати.

У кожному підрозділі органу досудового розслідування (райвідділі міліції) призначені **службові особи, відповідальні за перебування затриманих**, які в обов'язковому порядку повинні перевірити, чи повідомлено про затримання близьким родичам, членам сім'ї чи іншим особам, а також центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги, і у разі нездійснення такого повідомлення виконати ці дії самостійно.

Також ці працівники, у разі потреби, мають забезпечити невідкладне надання належної медичної допомоги та фіксацію медичним працівником будь-яких тілесних ушкоджень або погіршення стану здоров'я затриманої особи.

Затримана особа може вимагати, аби для надання медичної допомоги була допущена конкретна особа, яка має право на заняття медичною діяльністю.

Забезпечення участі захисника

При затриманні особи за підозрою у неї з'являється **право на захист**, який вона може здійснювати самостійно або залучивши адвоката. Особа має право вимагати негайного, до першого допиту, конфіденційного побачення із своїм захисником, а за відсутності такого — право на отримання безоплатної правової допомоги.

Якщо особа затримана правоохоронцями і протягом 2 годин з моменту фактичного затримання не прибув захисник за призначенням, їй варто скористатися можливістю зв'язатись із черговим центром з надання безоплатної вторинної допомоги за єдиним по всій Україні телефонним номером 0 800 21 31 03. Потрібно представитися (назвати своє прізвище, ім'я та по батькові), повідомити місце свого перебування і вимагати прибуття адвоката.

Особа має право відмовитися від послуг обраного чи призначеного захисника, якщо вважає, що не потребує кваліфікованого захисту. Захисником у кримінальній справі може бути лише адвокат, а не будь-який фахівець у галузі права, близький родич, опікун чи піклувальник.

Особа, або її друзі чи родичі за її згодою чи проханням, можуть у будь-який момент залучити захисника.

Незалежно від того, чи скористалася особа правом на безоплатну правову допомогу протягом **72 годин** з моменту затримання, навіть якщо раніше з певних причин вона відмовилась від захисника, таке право зберігається протягом усього кримінального провадження (на будь-якій його стадії) заявити клопотання слідчому, прокурору, слідчому судді та суду про залучення захисника за призначенням (захисника за кошт держави), якщо через відсутність коштів або з інших об'єктивних причин нема можливості залучити захисника самостійно. Захисник за призначенням залучається лише через центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги, його повноваження підтверджуються відповідним дорученням згаданого центру.

Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд зобов'язані:

- + утримуватися від рекомендацій по залученню конкретного захисника або відмови від його послуг;
- + надати затриманій особі допомогу у встановленні зв'язку із захисником або особами, які можуть запросити захисника.

0 800 21 31 03